Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
СМЕТНА ПАЛАТА

РЕШЕНИЕ № 30 – ДПК

Днес, 24.06.2026 г., в град София, Сметната палата на Република България, в състав:

Председател: Димитър Главчев
Заместник-председател: Маргарита Николова
Член: Даниела Въткова-Милушева
Член: Мария Илиева

УСТАНОВИ:

Постъпило е становище от дирекция „Превенция на корупцията“ относно проект на Решение на Министерския съвет за съгласуване на проект на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс с вх. № 04-05-30/15.06.2026 г. по описа на Сметната палата без предложения по отношение на корупционния риск.

Законопроектът е свързан с прилагане на актове от правото на Европейския съюз, включително Договора за Европейския съюз, Хартата на основните права на Европейския съюз и други актове, относими към защитата на правото на свобода на изразяване на мнение и на свобода на информация, на свобода на изкуствата и науката или свобода на събранията и сдруженията по въпрос от обществен интерес.

С проекта на нормативен акт се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие (известни като SLAPP дела или дела „шамари“), срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява, по граждански и търговски дела.

Законопроектът предвижда специални правила в ГПК, чрез които се осигурява защита на журналистите, защитниците на правата на човека и други участници в обществения дебат, когато срещу тях се водят дела поради публичното им участие по въпроси от обществен интерес. С предложените промени се цели укрепване на плурализма и на обмена на идеи и мнения като гаранция на демократичното общество, както и облекчаване на натоварването на съдебната система чрез отхвърляне на явно неоснователни искове във възможно най-ранен етап на производството.

Проекта на акт е предвиден в Програмата за управление на Република България за периода 2025 – 2029 г., приета с Решение № 91 на Министерския съвет от 2025 г., в изпълнение на цел „Защита на свободата и плурализма в медиите и гражданското общество“.

С предложените изменения и допълнения в ГПК се очаква да се намали броя на делата срещу журналисти, защитници на правата на човека и други лица, ангажирани с публично участие по въпрос от обществен интерес, както и да се облекчи натоварването на съдебната система чрез отхвърляне на явно неоснователни искове, във възможно най-ранен етап на производството, и чрез недопускане на производства, чрез които не се търси реална защита на законни права и интереси.

С промени в ГПК в частта за особените производства се въвежда нова глава „Производство поради публичното участие на ответника“. В законопроекта се регламентира, че „публично участие“ е изявление или дейност на физическо или юридическо лице при упражняване на правото на свобода на изразяване на мнение и на свобода на информация, на свобода на изкуствата и науката или свобода на събранията и сдруженията, както и свързани

с това подготвителни и подпомагащи действия, по въпрос от обществен интерес. Детайлно е разписано и кога е налице „въпрос от обществен интерес“ – засягане на основни права, дейности на публични фигури, сигнали или публично оповестена информация за корупция, измама или други престъпления или административни нарушения.

Като мярка за ефективна защита по SLAPP делата се урежда възможност за прекратяване на производството от съда на ранен етап и в кратки срокове чрез решение по същество, в което се установява очевидната неоснователност на иска, предявен поради публичното участие на ответника. Също така като специална мярка срещу злоупотребата с права се въвежда правилото, че обезпечение на иск в производство поради публичното участие не се допуска, ако не са представени убедителни писмени доказателства (от ищеца). Предвижда се решенията на съда да подлежат на обжалване по правилата на ГПК, като влязлото в сила решение с пълните данни на ищеца да бъде публикувано в Единния портал за електронно правосъдие от съда, постановил съдебното решение.

Съгласно Плана за действие за 2026 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз с предложените изменения и допълнения в ГПК се изпълнява мярка № 195.

При анализа на законопроекта не се установиха предпоставки, генериращи корупционен риск.

След обсъждане на становището, на основание чл. 15, ал. 1, т. 1, чл. 46, т. 2, предл. първо и чл. 48, ал. 1, т. 7, предл. първо от Закона за противодействие на корупцията сред лица, заемащи публични длъжности, във връзка с § 3, ал. 4, и § 16, т. 4, б. „б“ и т. 14 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за противодействие на корупцията сред лица, заемащи публични длъжности, Сметната палата,

РЕШИ:

СЪГЛАСУВА проекта на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс с изх. № 04-00-17/15.06.2026 г. по описа на Министерство на правосъдието без предложения относно наличието на корупционен риск.

СМЕТНА ПАЛАТА:

Председател: ……п…… /Димитър Главчев/

Заместник-председател: ……п…… /Маргарита Николова/

Член: ……п…….. /Даниела Вътkова-Милушева/

Член: ……п…..……..……..... /Мария Илиева/